

Dispne-ALS Skalas?

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Dispne-ALS Skalas?*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19996>

Özet

Dispne-ALS Skalası (DALS-15), **Amyotrofik Lateral Skleroz (ALS)** hastalarında yaygın olarak görülen dispne (nefes darlığı) semptomunun şiddetini ve buna bağlı hastanın günlük yaşam üzerindeki etkilerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Bu giriş, ölçeğin Türkçe versiyonunun (DALS-15) geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları özetlemektedir. Ölçeğin Türkçe uyarlaması, ALS hastalarının solunum güçlüğü deneyimlerinin standardize edilmiş ve kültüre uygun bir şekilde değerlendirilmesini mümkün kılmaktadır.

Ölçek, Kolba ve arkadaşları tarafından 2021 yılında Türkçeye adapte edilmiştir. Elde edilen bulgular, Türkçe DALS-15'in klinisyenler ve araştırmacılar tarafından güvenle kullanılabilirliğini göstermektedir. Bu adaptasyon, ALS hastalarının palyatif bakım ve solunum desteği ihtiyaçlarının belirlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Dispne-ALS Skalası, DALS-15, **Dispne**, ALS, Amyotrofik Lateral Skleroz, Ölçek Uyarlama, Geçerlik, Güvenirlik.

Yazarlar

Kolba, E. N., Eçkba, E., Polen Şimşek, G., Kuran Aslan, G., Kyan, E.

Amaç

Dispne-ALS Skalasının temel amacı, nörodejeneratif bir hastalık olan **ALS** ilerledikçe solunum kaslarındaki zayıflamadan kaynaklanan subjektif nefes darlığı hissini (dispneyi) nicel olarak değerlendirmektir. Bu ölçek, hastaların kendi bildirimlerine dayanarak dispne şiddetini ve şikâyetlerini ölçer.

Türkçe uyarlama çalışmasının özel amacı, orijinal DALS-15 ölçeğinin psikometrik özelliklerini koruyarak, Türkiye'deki ALS hastaları popülasyonunda geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı sunmaktır. Bu sayede, hastaların ilerleyişine paralel olarak dispne yönetim stratejileri daha etkili planlanabilmektedir.

Yapı

Ölçeğin ölçtüğü temel yapı, **algılanan dispne şiddeti** ve bu semptomun hastanın fonksiyonel durumu üzerindeki etkisidir. ALS hastalarında dispne, sadece fiziksel bir semptom olmanın ötesinde, anksiyete ve yaşam kalitesinde düğüne neden olan karmaşık bir yapıdır.

DALS-15, dispnenin farklı bağlamlarda (örneğin, istirahat, aktivite veya uyku sırasında) nasıl deneyimlendiğini sorgulayarak, yapının çok boyutlu doğasını yakalamayı hedefler. Bu, ölçeğin nörolojik hastalıklara özgü solunum yetmezliğini değerlendirilmede standart solunum ölçeklerinden daha hassas olması sağlar.

Geçerlik

Kolbağ ve arkadaşları (2021) tarafından yürütülen Türkçe uyarlama çalışmasında, ölçeğin geçerliliği kapsamlı bir şekilde incelenmiştir. Çalışma, ölçeğin dilsel etkililiğini ve kültürel uygunluğunu sağlamasının yanı sıra, yapı geçerliliğini analiz etmiştir. Yapı geçerliliği, ölçeğin teorik olarak ölçmesi gereken yapıyı gerçekten ölçüp ölçmediğini gösterir.

Uyarlama sürecinde, DALS-15'in beklenen klinik sonuçlarla (örneğin, diğer solunum fonksiyon testleri veya ilgili yaşam kalitesi ölçümleri) korelasyonları incelenerek **ölçüt geçerliliği** (criterion validity) ve **yakınsak geçerlik** (convergent validity) test edilmiştir. Bu analizler, ölçeğin **ALS** hastalarında dispne değerlendirmesi için geçerli bir araç olduğunu teyit etmiştir.

Güvenirlilik

Türkçe DALS-15'in güvenirlik (tutarlılık) çalışmaları, ölçek sonuçlarının kararlılığını ve iç tutarlılığını değerlendirmiştir. İç tutarlılık, ölçekteki tüm maddelerin aynı temel yapıyı ne kadar ölçtüğünü gösteren **Cronbach alfa katsayısı** ile hesaplanmıştır. Yüksek alfa değerleri, ölçeğin maddeleri arasında güçlü bir korelasyon olduğunu işaret eder.

Ek olarak, ölçeğin zaman içindeki kararlılığını belirlemek amacıyla **test-tekrar test güvenirliği** analizleri de yapılmış olabilir. Bu analizler, hastanın dispne durumunda klinik olarak anlamlı bir değişiklik olmadıkça durumlarda, ölçüm sonuçlarının tutarlı olduğunu doğrular.

Faktör Analizi

Türkçe Dispne-ALS Skalasının yapısal geçerliliğini desteklemek amacıyla **Faktör Analizi** kullanılmıştır. Bu analizler, ölçek maddelerinin hangi faktörler altında toplandığını ve orijinal DALS-15'in faktör yapısının Türkçe örneklemede de doğrulandığını göstermiştir.

Genellikle bu tür adaptasyon çalışmaları, ölçeğin teorik modelinin veriye ne kadar uyduğunu test etmek için **Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)** tercih edilir. Başarılı bir DFA, ölçeğin tek bir dispne yapısını veya birkaç alt boyutu tutarlı bir şekilde ölçtüğünü kanıtlar.

Araç

Test Type: Uyarlama (Adaptation)

Format: Orijinal ölçek DALS-15'in formatını korur. Genellikle Likert tipi derecelendirme veya benzeri bir ölçek kullanılarak hastanın semptom sıklığı veya şiddeti ölçülür.

Language Available: Türkçe, İngilizce (Orijinal)

Population Group: Nörolojik hastalık olan bireyler, özellikle **Amyotrofik Lateral Skleroz (ALS)** tanısı almış hastalar.

Age Group: Yetişkin Popülasyon.

Population Details: ALS hastaları farklı evrelerinde bulunan ve solunum semptomları gösteren hastalar örneklem olarak alınmıştır.

Test Methodology: Öz bildirim (Self-report) ölçeği.

Anahtar Kelimeler

DALS-15, Solunum Güçlüğü, Nöromusküler Hastalıklar, Ölçek Geliştirme, **ALS** Skalası, Psikometri, Öz Bildirim.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilgi, kaynak içerikte sağlanmamıştır.

Affiliation Email addresses: esmanur.kolbasi@medeniyet.edu.tr (Sorumlu Yazar E-posta adresi)

Correspondence Address: Sorumlu Yazar: Esmâ Nur Kolbaşı. (Kurum bilgisi: İstanbul Medeniyet Üniversitesi ile ilişkilidir.)

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Dispne-ALS Skalasının Türkçe uyarlaması 2021 yılında yayımlanmıştır. Ölçeğin kullanımı için orijinal geliştiricilerin ve uyarlama çalışması yapan Kolbaşı vd. (2021) yazarlarının izninin alınması gerekebilir. Makale, Springer Nature dergisinde açık erişim veya abonelik yoluyla mevcuttur.

Test Yılı (Uyarlama): 2021

Kaynaklar

Kolbaşı, E. N., Eçkbaşı, E., Polen Şimşek, G., Kuran Aslan, G. & Kalkan, E. (2021). Validity and reliability of "the Turkish version of the Dyspnea-ALS Scale (DALS-15)". *Neurological Sciences*. <https://doi.org/10.1007/s10072-021-05516-4>

Makalenin orijinal PDF dosyas? burada indirilebilir: [dispne-als-skalasi-toad.pdf](#)

Dispne-ALS Skalas?n?n Maddeleri

ÖNEML?: Ölçe?in orijinal maddeleri kaynak içerikte sa?lanmam??t?r. Maddeler için yazar?n orijinal makalesine ba?vurulmas? gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM